

Problemstillinger til diskusjon

Tema 2 – Bærekraftig samfunnsutvikling og grønt skifte

FNs 17 bærekraftsmål ble vedtatt i 2015. Bærekraftmålene ser miljø, økonomi og sosial utvikling i sammenheng. Regjeringen har forpliktet Norge til å følge opp disse målene. Dette innebærer at regjeringen også i større grad vil legge bærekraft til grunn for all utvikling, også lokal og regional utvikling. Fylkeskommuner og kommuners innsats er nødvendig for at Norge skal nå sine internasjonale forpliktelser.

Norge står overfor en dyptgripende og krevende omstilling. Vi skal redusere klimagassutslippene med minst 40 % innen 2030 og bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi skal sikre naturmangfold og miljøverdier. Samtidig skal vi skape nye arbeidsplasser og sikre norsk verdiskapning og velferd. Strammere klima- og miljøpolitikk globalt vil endre rammebetingelsene for næringslivet i alle land. Norge har en godt utgangspunkt i en verden med økt vekt på å redusere klimagassutslipp og annen alvorlig miljøskade.

Fylkeskommunen har ansvar innenfor et bredt spekter av temaer og politikkområder av stor betydning for bærekraftig samfunnsutvikling og arbeidet med det grønne skiftet. Gjennom den regionale planleggingen skal blant annet fylkeskommunene sette omstillingsutfordringer, attraktivitet i byer og lokalsamfunn, bærekraftig arealbruk og transportinfrastruktur på dagsorden, og bidra til løsninger som kommer hele regionen til gode.

Fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler styrkes gjennom regionreformen. Gjennom muligheten til å samordne de ulike sektorområdene, prioritere og mobilisere næringslivet og frivillig sektor, kan fylkeskommunene ta en viktig rolle i arbeidet med bærekraftig samfunnsutvikling og grønt skifte. I samspill mellom staten og kommunene skal fylkeskommunene sette i verk egen politikk, men også nasjonal politikk i en regional kontekst.

I 2018 pågår arbeidet med *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*, som utarbeides av regjeringen hvert fjerde år. Som grunnlag for disse forventningene er det nyttig med en dialog om samfunnsutfordringer som krever en felles innsats fra regjeringen, fylkeskommunene og kommunesektoren.

Aktuelle samfunnsutfordringer

Det er flere større samfunnsutfordringer på politikfeltet som berører nasjonal og regional politikk.

En økende del av befolkningen bor i tettbygde strøk. Etter en periode med høy folketilvekst er veksten redusert, i hovedsak på grunn av lavere innvandring. Andelen eldre øker, og flere eldre bor hjemme lenger. Dette vil særlig prege de minst sentrale delene av landet.

Mange av de norske byene vokser. Dette gir større arbeidsmarkeder, men også opphopning av levekårsutfordringer. Presset øker rundt naturmangfold, friområder og barn og unges interesser, og boligpriser blir utfordrende for folk med vanlige inntekter.

Samtidig med at byer og tettsteder vokser, er det en utfordring at ikke lokalisering av bolig, transport og arbeidsplasser er samordnet. Kompakte byer og utbygging rundt transportknutepunkt styrker grunnlaget for kollektivtransport og medvirker til reduserte klimagassutslipp. Lokalisering av handel er viktig for å styrke by- og tettstedssentre, og å legge til rette for miljøvennlige transportvalg. Fremkommelighet er en utfordring i de større byområdene, mens mange med stort transportbehov bor i spredtbygde områder med lange avstander.

Fossilfri kollektivtransport

I ny politisk plattform står det at Regjeringen vil: "Legge en plan for å nå målet om fossilfri kollektivtrafikk innen 2025". I Jeløya-plattformen skriver regjeringen også at den vil "stille krav om utslippsfrie eller fornybare løsninger i alle offentlige fergeanbud, både fra stat, fylkeskommuner og kommuner, der det ligger til rette for dette". I Nasjonal Transportplan 2018-2029 satte regjeringen et mål om at alle nye bybusser i 2025 enten skal være nullutslippskjøretøy eller bruke biogass. Fylkeskommunene har ansvar for den lokale kollektivtransporten. Busser, ferger og hurtigbåter er de sentrale kildene til klimagassutslipp fra kollektivtransporten.

Jordvern

Ved behandlingen av regjeringens jordvernstrategi i desember 2015, fastsatte Stortinget et mål om at årlig omdisponering av dyrka jord gradvis må komme under 4 000 dekar innen 2020, dvs. en nedgang på hele 30 % sammenlignet med tallene for 2016. Høy arealutnyttelse, fortetting, transformasjon og alternativvurderinger er viktige prinsipper for jordvernet, jf. *SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging* (SPR-BATP) og *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging*. Jordvernstrategien framhever at de regionale areal- og transportplanene er et viktig verktøy for å balansere jordvernet opp mot storsamfunnets øvrige behov.

Grønn omstilling og næringsutvikling

Offentlig sektor som kunde må bidra til å ta i bruk og utvikle nye miljø- og klimavennlige teknologier, produkter og løsninger. Gjennom grønne og innovative offentlige anskaffelser kan næringsutvikling, klima- og miljømål og en effektiv offentlig sektor ses i sammenheng. Det er særlig stort potensial innen transport, bygg og avfall. Her er offentlig sektor og fylkeskommunene viktige aktører. Det er på plass nytt regelverk og styrket veiledning til offentlige innkjøpere. Den nye loven om offentlige anskaffelser inneholder blant annet en ny miljøbestemmelse som forplikter virksomheter til å ha en grønn og klimavennlig profil på sin samlede innkjøpsportefølje. Dette stiller større krav til strategisk grønn innretning av innkjøpspraksisen, men gir samtidig virksomheten fleksibilitet.

Fylkeskommunene skal stille konkrete miljøkrav ved anskaffelse av kjøretøy. Dette følger av *forskrift om energi- og miljøkrav ved anskaffelse av kjøretøy til veitransport*, som trådte i kraft ved årsskiftet.

Det er vedtatt en ny bestemmelse om miljøvekting. Styrket kompetanse og risikoavlastning både gjennom Difi, Innovasjon Norge og leverandørutviklingsprogrammet er viktige satsninger. Satsning på bruk av lav- og nullutslippsteknologi i ferger har bidratt til at Norge er verdensledende på utvikling av teknologi for elektrifisering av maritim transport.

Problemstillinger til diskusjon:

- Hvordan kan vi få til fossilfri kollektivtransport innen 2025?
  - Hvordan kan vi nå målet om at alle nye bybusser i 2025 skal være nullutslippskjøretøy eller bruke biogass?
  - Hvilke teknologiske muligheter fremstår som mest aktuelle for overgang til nullutslippsløsninger for buss, ferger og hurtigbåter?
  - Hvordan vil planen om fossilfri kollektivtransport kunne påvirke øvrige mål for kollektivtransporten?
  - Hvilke økonomiske og administrative konsekvenser har en plan om fossilfri kollektivtransport innen 2025 og målet om nye bybusser?
- Hvordan kan fylkeskommunene gjennom langsiktig regional planlegging bidra til å sikre matjorda for framtidige generasjoner?
- Hvordan kan vi sikre god balanse i arealpolitikken, slik at at viktige nasjonale interesser som naturmangfold, friområder og barn og unges interesser ikke taper i kampen om arealene?
- Hvordan kan fylkeskommunene og staten bidra til grønn omstilling og næringsutvikling gjennom anskaffelser?
- Hvilke viktige samfunnsutfordringer bør adresseres i neste *Nasjonale forventninger til regional og lokal planlegging*?